

Lauksaimniecības nozaru stratēģijas (vadlīnijas, izstrādes termiņi), lai īstenotu Rīcības plānu lauksaimniecības izaugsmei

1. Rīcības plāns lauksaimniecības izaugsmei 2026. –2036. gadam

Lauksaimniecība un pārtikas ražošana ir stratēģiski svarīgas nozares, kas Latvijas un Eiropas iedzīvotājiem nodrošina drošu un kvalitatīvu pārtiku un eksporta potenciālu, palīdz uzturēt valsts ekonomiku, nodrošina lauku teritoriju saglabāšanu un dzīvi lauku apvidos, kā arī dod ieguldījumu dabas resursu uzturēšanā.

Rīcības plāns Latvijas lauksaimniecības izaugsmei 2026. – 2036. gadam (turpmāk – Plāns) ir vidēja termiņa plānošanas dokuments, paredzot nozares attīstības ilgtermiņa perspektīvu līdz 2050. gadam, kas sagatavots pēc Zemkopības ministrijas (ZM) iniciatīvas, lai informētu Ministru kabinetu par esošo situāciju lauksaimniecības jomā un nepieciešamajiem pasākumiem lauksaimniecības izaugsmei 2026. – 2036. gadā. Plāns nosaka Latvijas lauksaimniecības nozares galvenos attīstības virzienus jaunās Kopējās lauksaimniecības politikas pēc 2027. gada kontekstā un gatavojoties jaunajam Eiropas Savienības Daudzgaļu finanšu shēmas 2028. – 2034. gadam periodam.

Ievērojot minēto, ZM kā vadošā iestāde lauksaimniecības un pārtikas ražošanas jomā ir uzņēmusies iniciatīvu, lai kopā ar citām valsts institūcijām un lauksaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām pilnveidotu lauksaimniecības un pārtikas nozari, veicinot tās izaugsmi un īstenojot mērķi – izveidot Latvijas lauksaimniecību par pelnošu, spēcīgu un efektīvu nozari.

Lai risinātu minētās problēmas un uzlabotu situāciju nozarē, ir izstrādāti lauksaimniecības nozares četri attīstības virzieni (1.attēls), nosakot konkrētus rīcības pasākumus un sasniedzamos mērķus nozares ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, kas ir ļoti cieši saistīti gan ar ES nospraustajiem mērķiem, gan Latvijas valsts budžeta prioritātēm.

1.attēls. Lauksaimniecības četri attīstības virzieni



AUGSNES AUGLĪBA

Kā **nozares DNS, biznesa pamata atbildība** nākošām paaudzēm un nepieciešams **palielināt** zemes **apsaimniekošanas efektivitāti**



KONKURĒTSPĒJA

Trīs saimniecību grupas un to attīstības virzienam **mērķēta politika. Datu nozīme** attīstības lēmumu pieņemšanā, **stiprinot** saimniecības **"finanšu veselību"**



TIRGUS PIEEJAMĪBA

Sadarbība kopējā pievienotās vērtības ķēdē. Savas nozares jēgpilnu **stratēģiju izstrāde** un **īstenošana**. Saimniecību / uzņēmumu **attīstības mērķu** pieskaņošanai tai.



RISKU VADĪBA

Kopējas līdzsvarotas atbildības stiprināšana un **paplašināts, nozarēm piemērots** risku instrumentu klāsts.

Šo četru attīstības virzienu būtība un plānoto rīcību kopsavilkums:

(1.) Augsnes auglība: *Koncentrēšanās uz augsnes kvalitātes uzlabošanu un tās ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Tādu pasākumu īstenošana, kas nodrošina lauksaimnieciskās ražošanas spēju saglabāt efektivitāti ilgtermiņā. Turklāt ar stratēģisku pieeju, lai garantētu pārtikas pieejamību.*

(2.) Konkurētspēja: *KLP ienākumu atbalsts nākamajā plānošanas periodā mērķējams saimniecībām vai uzņēmumiem, kuri aktīvi iesaistās lauksaimniecības produktu ražošanā pārtikas nodrošinājumam. Atbalsta apjoms ir samērojams ar saimniecību ekonomisko aktivitāti un atbalstam ir jānodrošina lauksaimniecības izlaides un pievienotās vērtības pieaugums. Jāveicina datu uzkrāšana un to izmantošana saimniecībās, lai varētu pieņemt izsvērtus un pamatotus lēmumus saimniecību attīstībai.*

(3.) Tirgus pieejamība: *Lauksaimnieku tirgus varas stiprināšana, veicinot efektīvu un kvalitatīvu sadarbību visā pievienotās vērtības ķēdē, ir priekšnoteikums taisnīgākai vērtības sadalei un augstākas pievienotās vērtības radīšanai Latvijā. Nozaru pašu izstrādātās stratēģijas kalpo par pamatu mērķtiecīgai un ilgtspējīgai lauksaimniecības nozares attīstībai, vienlaikus paredzot arī pašu nozaru atbildību par savas izaugsmes un konkurētspējas stiprināšanu. Līdz ar to atbalsts ir sniedzams tiem pasākumiem, kas veicina ne tikai atsevišķu saimniecību attīstību, bet arī pašu nozaru līmenī noteikto izaugsmes rādītāju sasniegšanu. Turklāt atbalsts nepieciešams pārstrādei visā PVK.*

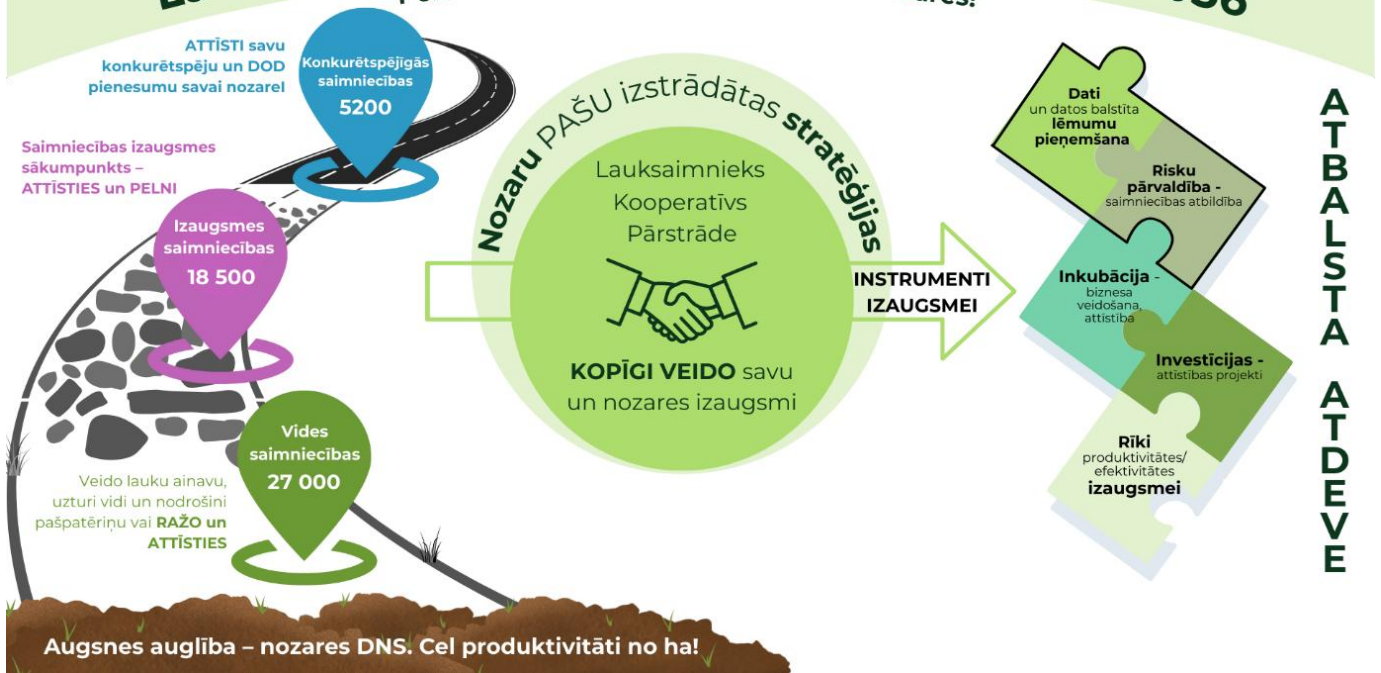
(4.) Risku vadība: *Lauksaimnieku spēja identificēt un operatīvi reaģēt uz dažāda veida riskiem un satricinājumiem. Līdzsvarotas atbildības veicināšana un jaunu riska pārvaldības rīku ieviešana risku mazināšanai nozarē. Turklāt, stabilitātes garantēšana pārtikas piegādes ķēdēs pat krīzes apstākļos.*

Šie četru attīstības virzieni ir savstarpēji saistīti un kopā veido Rīcības plānu lauksaimniecības izaugsmei 2026. – 2036. gadam (2. attēls).

2.attēls. Rīcības plāns lauksaimniecības izaugsmei 2026. – 2036. gadam

Lauksaimniecības izaugsmes plāns 2026-2036

Pelnošas saimniecības un spēcīgas nozares!



2. Nozaru stratēģijas (vadlīnijas, izstrādes termiņi).

ZM ir izstrādājusi *Vadlīnijas nozaru stratēģijas izstrādei, apstiprināšanai un uzraudzībai, lai īstenotu Rīcības plānu lauksaimniecības izaugsmei 2026.-2036.* (shematiski atspoguļota 3. attēlā)

Stratēģiju izstrādā **attiecīgās nozares pārstāvji**, nodrošinot nozares dalībnieku iesaisti un sadarbību ar ministriju, ar mērķi noteikt nozaru attīstības prioritātes, risinājuma virzienus un sasniedzamos rezultātus, nodrošinot nozaru ieguldījumu valsts attīstības mērķu sasniegšanā.

Stratēģijas izstrāde ir **obligāta** šādām lauksaimniecības nozarēm: piena, laukaugu audzēšanas, augļkopības, dārzenkopības, cūkkopības, liellopu gaļas un aitkopības. Pārējās lauksaimniecības nozares stratēģiju var izstrādāt pēc nozares iniciatīvas, ievērojot šajās vadlīnijās noteikto kārtību.

Stratēģiju mērķis ir noteikt nozaru attīstības prioritātes, risinājuma virzienus un sasniedzamos rezultātus, nodrošinot nozaru ieguldījumu valsts attīstības mērķu sasniegšanā. Svarīgi, ka stratēģija atspoguļo nozares būtību, prioritātes un kopējo virzību attiecīgajā plānošanas periodā, aptverot būtiskos nozares attīstības aspektus, plānotās darbības, sasniedzamos mērķa rādītājus un pievienotās vērtības ķēdes posmus, tostarp, primāro ražošanu, t.sk. bioloģisko, kooperāciju, attiecīgā nozarē arī – dzīvnieku kaušanu un pārstrādi.

Nozaru stratēģiju izstrādes termiņš ir **2026. gada 1. jūlijs**.

Nozare pilnvaro pārstāvi un izveido darba grupu stratēģijas izstrādei, nodrošinot nozares dalībnieku iesaisti un konsultācijas ar attiecīgās nozares pārstāvjiem stratēģijas sagatavošanas procesā. Darba grupā nodrošināma **līdzsvarota nozares pārstāvniecība**, aptverot būtiskākos PVĶ posmus, tostarp primāros ražotājus, t.sk. bioloģiskos ražotājus, kooperatīvus un pārstrādes vai pirmapstrādes uzņēmumus. Tās sastāvā iekļauj arī ZM noteiktus ekspertus (jeb kuratorus). Kurators sniedz metodisko un konsultatīvo atbalstu, vērtē stratēģijas atbilstību vadlīnijām un nepieciešamības gadījumā koordinē procesu, neiesaistoties satura izstrādē un neuzņemoties stratēģijas vadību.

Stratēģijās plānotās darbības **nodrošina** stratēģijā noteikto mērķu un rezultātu sasniegšanu un veicina Rīcības plānā lauksaimniecības izaugsmei 2026-2036 definēto mērķu īstenošanu un publiskā atbalsta efektīvu izmantošanu.

3.attēls. Nozaru stratēģijas izstrādes, apstiprināšanas un uzraudzības kārtība

